

Memo spuitzones

contactpersoon: Tekenburo van Ballegooij
datum: 5 januari 2017
projectmedewerker: mr. J.J. van Nuland
betreft: Spuitzones bouwperceel tussen Dr. A. Kuyperweg 55/63 Beesd

Inleiding

Bij de teelt van gewassen (akkerbouw, fruitteelt) moet rekening worden gehouden met 'spuitzones'. Dit is een zone, gebaseerd op jurisprudentie van de Raad van State, die moet worden aangehouden ten opzichte van de gronden waarop gewassen worden gehouden en waar gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt. De zone is bedoeld om, voor omliggende functies, een goed woon- en leefklimaat te kunnen garanderen en voor de omliggende agrarische bedrijven dat zij hun bedrijfsvoering ongehinderd kunnen uitvoeren.

Tekenburo van Ballegooij is voornemens op een braakliggende locatie aan Dr. A. Kuyperweg tussen nummer 55 en 63 te Beesd een nieuwe woning te realiseren. De gemeente Geldermalsen heeft aangegeven medewerking te willen verlenen aan dit initiatief. De beoogde nieuwbouw zou 'mee kunnen liften' in de actualisatie van het bestemmingsplan Beesd. In dat kader heeft de gemeente Geldermalsen aan Tekenburo van Ballegooij een aanvullende onderbouwing gevraagd om te onderbouwen of op locatie een goed woon- en leefklimaat ontstaat. Achtergrond van deze vraag is erin gelegen dat op de achterliggende percelen in planologisch opzicht de mogelijkheid bestaat dat deze gronden aangewend worden voor fruitteelt en hierbij gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt die van negatieve invloed zijn op het woon- en leefklimaat.

Regelgeving

Er zijn in Nederland geen wettelijke bepalingen over minimaal aan te houden afstanden tussen gronden waarop gewassen (zoals fruitbomen) in de open lucht worden geteeld en nabij gelegen woningen. De Nederlandse wetgeving met betrekking tot gewasbeschermingsmiddelen is met name gericht op de reductie van de risico's van het gebruik van deze middelen voor het watermilieu. De Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb) bevat een toelatingsstelsel voor het op de markt brengen en het gebruiken van gewasbeschermingsmiddelen en biociden. In deze wet zijn ook bepalingen opgenomen die betrekking hebben op de bescherming van de gezondheid van de professionele gebruikers en werknemers.

De richtafstanden die zijn opgenomen in de VNG-brochure 'Bedrijven en milieuzonering' (2009) hebben geen betrekking op open teelten en zijn daarmee niet bruikbaar (ABRvS 23 september 2009, zaaknummer 200900570/1/R2).

Het Activiteitenbesluit milieubeheer bevat regels om de emissie van bestrijdingsmiddelen naar het water te reduceren. De afstanden en teeltvrije zones die in het Activiteitenbesluit worden genoemd zijn gerelateerd aan het oppervlaktewater. Het Activiteitenbesluit is evenmin bruikbaar.

Vanwege het ontbreken van wetgeving is een in de praktijk (als gevolg van jurisprudentie) gegroeide vuistregel ontstaan die aangeeft dat een afstand van 50 m tussen agrarische gronden met open teelten en een voor gewasbeschermingsmiddelen gevoelige functies in acht moet worden genomen. Gevoelige functies zijn plaatsen waar regelmatig en voor een groot gedeelte van de dag, mensen verblijven of samenkomen. Bij de afstand van 50 m wordt ervan uitgegaan dat enerzijds de bedrijfsvoering van de agrariër niet wordt belemmerd en dat er anderzijds geen nadelige effecten optreden voor de gezondheid van omwonenden. Deze afstand is echter indicatief. Daarnaast moet hierbij de kanttekening gemaakt worden dat deze zone van 50 m uitgaat van de toepassing van bestrijdingsmiddelen zonder enige vorm van driftreductie. Naar verwachting treedt in 2017 het nieuwe Activiteitenbesluit in werking. Daarmee wordt het verplicht in alle situaties driftreducerend te spuiten. Daarmee is ook de vuistregel van 50 m achterhaald en kan volstaan worden met een kleiner aan te houden afstand.

Tot het moment dat het nieuwe Activiteitenbesluit in werking treedt zal de Afdeling Bestuursrechtspraak vasthouden aan de vuistregel van 50 m. In de uitspraak in zaak 2015-06413/1/R2 is naar voren gekomen dat locatie specifieke omstandigheden in de overgangen dienen te worden betrokken. De uitspraak van de Raad van State d.d. 10 september 2014 betekent in dit verband dat de afstand van 50 meter niet overal hoeft te worden toegepast. Er kunnen zich omstandigheden voordoen waar van deze aan te houden afstand (gemotiveerd) kan worden afgeweken. Het gaat om een aanvaardbaar woon- en leefklimaat op/in de gevoelige functies en de borging van de te nemen maatregelen om tot dit klimaat te komen.

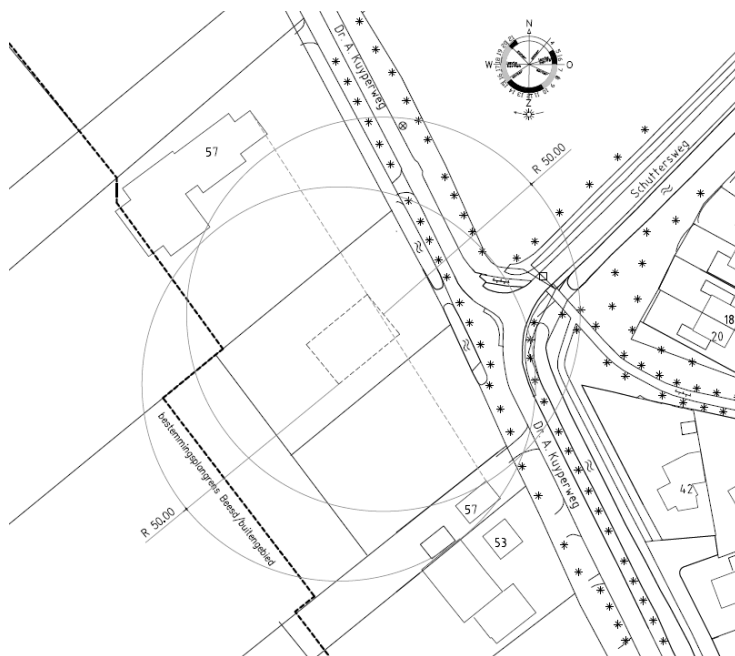
Uit de interpretaties van veldwerkonderzoek door PRI blijkt dat deze afstand zonder aanvullende maatregelen, beargumenteerd feitelijk 35 meter te bedragen. Inmiddels zijn er op Europees niveau vergevorderde samenwerkingsprogramma's gericht op het tot stand brengen van een één uniforme beoordelingswijze voor de effecten van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op omwonenden. Deze ontwikkelingen worden gecoördineerd door de European Food and Safety Authority (EFSA). Hierbij vindt inbreng vanuit Nederland onder meer plaats vanuit TNO en de Wageningen Universiteit. De Europese samenwerking heeft in 2014 geleid tot de publicatie van "Guidance on the assessment of exposure for operators, workers, resident and bystanders in risk assessment for plant protection products". Op basis hiervan is in Europees verband een model ontwikkeld specifiek gericht op het inzichtelijk maken van de effecten van gewasbeschermingsmiddelen bij gebruikers, werker, omstanders en omwonenden. Bij het vaststellen van de Europese Guidance is besloten om het aan de lidstaten individueel over te laten of zij de bijbehorende rekenmodule gebruiken.

Het Nederlandse College voor toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (CTGB) heeft besloten om de ESFA module met ingang van 1 januari 2016 wel te gaan gebruiken. Op dit moment is echter nog geen rekenmodel gericht op effecten bij omwonenden verankerd in Nederlandse wetgeving. Uit een beoordeling van de diverse (Europese en niet Europese) modellen valt op dat alle modellen zich voor wat betreft omwonenden en omstanders richten op een aandachtsgebied van 0 tot 20 meter rondom (fruitteelt)percelen. Daarbuiten wordt het verblijf over het algemeen niet meer als kritisch ervaren. Dat uit de meest recente onderzoeken en modellen andere afstanden volgen dan de vuistregel van 50 meter is niet vreemd. Immers op alle fronten zijn de afgelopen jaren de regels aangescherpt; verplichten opleiding en licenties bij gebruikers, aanscherping toelatingseisen voor bestaande en nieuwe gewasbeschermingsmiddelen en aanscherping van toegestane spuittechnieken.

Spuitgevoelige bestemming

Voor het bepalen van het zijn van spuitgevoelig hanteert de Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State het criterium of personen ergens langdurig verblijven. Daarmee zijn ook tuinen behorende bij een woning aan te merken als gevoelig object. Dit is ook meermaals door de Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State bevestigd. De nieuw te bouwen woning alsmede de bijbehorende tuin zijn aan te merken als een spuitgevoelig object. Daarmee is het uitgangspunt dat voldaan moet worden aan de vuistregel van 50 meter.

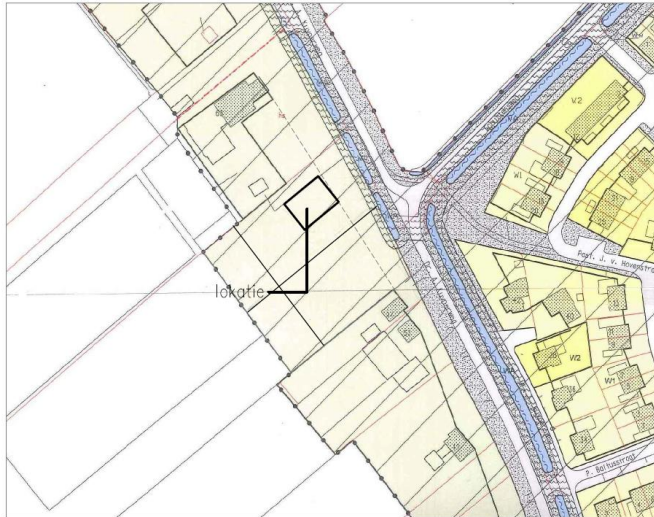
In de onderstaande afbeelding is de zone van 50 meter uitgezet vanuit de woning. Strikt genomen die de contour vanuit de tuin uitgezet te worden maar indicatief geeft de onderstaande afbeelding een goed inzicht.

Uit de afbeelding is te herleiden dat niet voldaan wordt aan de vuistregel van 50 meter. Zoals vermeld kan gemotiveerd afgeweken worden van de vuistregel.

Geldend bestemmingsplan

In het nu geldende bestemmingsplan, zie uitsnede hieronder, heeft het gehele plangebied een woonbestemming. Deze bestemming is, gezien de huidige jurisprudentie, aan te merken als een gevoelige bestemming.

In het voorontwerp bestemmingsplan, zoals dat nu ter inzage ligt krijgt het plangebied opnieuw volledig een woonbestemming en blijft daarmee een gevoelige bestemming. Vreemd genoeg wordt in de plantoelichting van het voorontwerp bestemmingsplan niet gesproken over de aanwezigheid van spuitzones.

Feitelijke situatie

In de feitelijke situatie is momenteel geen boomgaard aanwezig en is aan de Dr. A. Kuyperweg een watergang gelegen. Deze watergang brengt met zich mee dat ter plaatse van de noord oostelijk gelegen boomgaard verplicht driftreducerend gespoten moet worden. De onderstaande afbeelding laat de legger van het Waterschap Rivierenland zien met de hierin vastgelegde watergangen.

Ligging watergangen

Immers in de keur van het Waterschap is bepaald dat in het oppervlakte water geen bestrijdingsmiddelen terecht mogen komen. Dit is ook bepaald in het Activiteitenbesluit art. 3.80 lid 4 onder a. Rondom oppervlakte water een teeltvrije zone voor appel,- peren,- en overige pit- en steenvruchten van 9 meter. Dit heeft als gevolg dat de teler aanvullende maatregelen moet treffen zoals genoemd in art 3.80 lid 4 onder b en c van het Activiteitenbesluit.

Uitgaande van een situatie dat driftarm wordt gespoten en er geen driftreducerende maatregelen, zoals een windhaag, wordt gerealiseerd is praktijksituatie 4 van tabel 1, zie hieronder, van toepassing. Daarmee is met een afstand van minimaal 35 meter tot de gevoelige functie er sprake van een goed woon- en leefklimaat. De afstand van de eerste bomenrij, van de noord oostelijk gelegen boomgaard, tot de voorgevel van de beoogde nieuw te bouwen woning bedraagt circa 36 meter. Daarmee zou voldaan worden aan de minimale afstand zoals opgenomen in tabel 1.

Wanneer uitgegaan wordt van de feitelijke situatie kan geconcludeerd worden dat op de locatie van de beoogde nieuw te bouwen woning er sprake is van een goed woon- en leefklimaat.

Driftreducerende maatregelen

Omdat rekening gehouden moet worden met de planologische werkelijkheid dient een goed woon- en leefklimaat geborgd te worden. Dit kan middels driftreducerende maatregelen. Uit onderzoeken van de Universiteit van Wageningen blijkt dat met de toepassing van zogenaamde windhagen een goed woon- en leefklimaat geborgd kan worden.

In de praktijk kan een boomgaard ten opzichte van de omgeving op verschillende manieren worden ingepast. De hieronder beschreven standaardsituaties zijn gebaseerd op veel in de praktijk voorkomende gevallen, waarbij de voorschriften uit het Activiteitenbesluit milieubeheer leidend en/of onderscheidend zijn. Uitgaande van deze regels komt het onderzoek van de Universiteit Wageningen tot beschrijving van 7 standaardsituaties. De verschillen tussen deze situaties én de per situatie te hanteren afstand tussen boomgaard en gevoelige functie staan in de onderstaande tabel 1.

Standaard situatie	Afstand 1 ^e bomenrij tot perceelgrens	Spuittechniek	Driftreducerende maatregelen	Afstand tot gevoelige functie
1	3 m	standaard	-	35 m
2	9 m	standaard	-	30 m
3	3 m	standaard	windhaag op perceelgrens	25 m
4	3 m	driftarm	-	35 m *
5	3 m	driftarm	windhaag op perceelgrens	15 m
6	3 m	standaard	windhaag op perceelgrens + 2e haag op 4 m van bebouwingszone	5 m
7	3 m	standaard	wintergroene windhaag op perceelgrens	5 m

Tabel 1. Benodigde afstand tussen boomgaard en gevoelige functie, uitgaande van de "worst case" situatie met kale bomen. Daar waar een windhaag aanwezig is wordt de afstand gemeten vanaf de (tweede) windhaag. In de overige situaties wordt gemeten vanaf de eerste bomenrij in de boomgaard.

* Door de specifieke "vorm" van de driftwolk in situatie 4 kan voor een tuin een afstand van 25 m gehanteerd worden. De in de tabel vermelde afstand geldt ten opzichte van de gevel van de bebouwing.

Deze situaties kunnen zich voordoen in de aan- én afwezigheid van een sloot. Indien een sloot aanwezig is, gelden de in de tabel vermelde afstanden en driftreducerende maatregelen al als het wettelijke minimum (Activiteitenbesluit). Als er geen sloot is, zijn er geen wettelijke vereisten. De bij de standaard situatie vermelde driftreducerende maatregelen en afstanden moeten dan op andere wijze, bijvoorbeeld in de vergunningvoorwaarden, zekergesteld worden. Dit is ook nodig, indien andere maatregelen nodig zijn bovenop het wettelijke minimum.

Conclusie

Op basis van de feitelijke situatie en de afwezigheid van fruitopstand kan gemotiveerd worden dat ter plaatse van de beoogde bouwlocatie er feitelijk sprake is van een goed woon- en leefklimaat en daarmee er geen belemmeringen zijn de bouw van een woning toe te staan.

In planologisch opzicht is dit goede woon- en leefklimaat ook planologisch geborgd voor de westelijk gelegen gronden geborgd. Immers de achterliggende gronden kunnen binnen een straal van 50 meter van de nieuw te bouwen woning niet meer aangewend worden voor fruitteelt op grond van het bepaalde in artikel 4.5 lid a onder 1 van het bestemmingsplan Buitengebied, derde herziening. Binnen een straal van 50 meter van woningen is onder het doel 'uitoefening van het agrarisch bedrijf' niet begrepen een boom- en heesterkwekerij en/of fruitteelt in de vorm van nieuwe boomgaarden.

Voor de noord oostelijk gelegen fruitteelt gronden geldt dat hier, gezien het aanwezige oppervlakte water, drift reducerend gespoten moet worden. Lopende dit jaar gaat dit voor alle gronden gelden op basis van het nieuwe Activiteitenbesluit, zie hiervoor het op 6 juli 2016 voorgepubliceerde wijzigingsbesluit in Staatscourant 2016, nr. 32229. Uitgaande

van deze verplichte spuitmethode is middels de onderzoeksresultaten van de WUR te onderbouwen dat met een minimale afstand van 35 meter van de bebouwing tot de eerste bomenrij er sprake is van een goed woon- en leefklimaat. In casu wordt voldaan aan deze afstandseis.

Mr. J.J. van Nuland
Buro SRO